



Istungidokument

B9-0509/2022

21.11.2022

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

loomakasvatuse ja suurkiskjate kaitse kohta Euroopas
(2022/2952(RSP))

Ulrike Müller, Róza Thun und Hohenstein
fraktsiooni Renew nimel

**Euroopa Parlamendi resolutsioon loomakasvatuse ja suurkiskjate kaitse kohta
Euroopas
(2022/2952(RSP))**

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni 23. novembri 2022. aasta avaldust kariloomade ja suurkiskjate kaitse kohta Euroopas,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et seadusandlikud meetmed, nagu ELi elupaikade direktiiv¹ ja rahvusvahelised lepingud, nagu Euroopa looduslike liikide ja looduslike elupaikade kaitse konventsioon (Berni konventsioon), on aidanud kaasa suurkiskjate, sealhulgas hallhundi, pruunkaru, Euraasia ilveste ja ahmi taastumisele; arvestades, et 2012. aastal² elas Mandri-Euroopas 9000 Euraasia ilvest, 17 000 pruunkaru, 1250 ahmi ja 12 000 hunti; arvestades, et 2018. aastal tehtud hinnangu kohaselt³ on huntide arv viimase kümne aasta jooksul märkimisväärselt suurenenud, ulatudes 17 000 isendini, samal ajal kui muude liikide arv jäänud samaks; arvestades, et Rahvusvaheline Looduse ja Loodusvarade Kaitse Ühing (IUCN) on Euroopas liigitanud kõige vähem muret tekitavaks kolm huntide populatsiooni üheksast, kolm pruunkarude populatsiooni kümnest ja kolm Euraasia ilveste populatsiooni üheteistkümnest; arvestades, et nii ahmide kui ka Ibeeria ilveste populatsioon Euroopas on endiselt ohustatud;
- B. arvestades, et enamik suurkiskjate populatsioone Euroopas on piiriülesed; arvestades, et üksikud populatsioonid võivad hõlmata eri riikides nii ELi sees kui ka väljaspool suurt geograafilist ala, mis tekitab olukorra, kus ühes piirkonnas võib ühe populatsiooni kaitsestaatust pidada soodsaks, samas kui naaberpiirkonnas võib seda pidada ranget kaitset vajavaks; arvestades, et vaja on kõiki liikmesriike hõlmavat teaduspõhist lähenemisviisi ja koordineeritud seiret;
- C. arvestades, et kuna seiremeetodid on ELi liikmesriikides erinevad, on andmed suurkiskjate populatsioonide tasemete kohta nii kvaliteedilt kui ka kvantiteedilt ebahühtlased⁴, mis muudab andmete võrreldavuse ja standardimise ning nende tõlgendamise väga keeruliseks;
- D. arvestades, et aastatel 1992–2019 kulutati programmi LIFE kaudu keskmiselt 3,6 miljonit eurot aastas projektidele, mis keskendusid suurkiskjale tekitatud kahju leevendamise meetmetele, ning 36 miljonit eurot eraldati käimasolevatele projektidele, millega anti

¹ Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

² Chapron, G. jt. „Recovery of large carnivores in Europe’s modern human-dominated landscapes“, Science, kd 346, 2014,

https://www.researchgate.net/publication/269709443_Recovery_of_large_carnivores_in_Europe%27s_modern_human-dominated_landscapes.

³<https://www.iucnredlist.org/species/3746/144226239#assessment-information>

⁴ Näiteks, <https://www.iucnredlist.org/species/pdf/144226239/attachment>

kontekstipõhiseid suuniseid leevendusmeetmete, nagu elektritarade, aktiivse karjatamise ja karjakoerte kasutamise tulemuslikkuse kohta paljudes ELi piirkondades; arvestades, et tulemuslikkuse mõõtmise ja aruandluse standardid olid siiski üldiselt suhteliselt madalad, mis raskendas nende edukuse hindamist⁵; arvestades, et on vaja täiendavaid projekte eri piirkondade ja suurkiskjate liikide jaoks, mida ei ole veel käsitletud;

- E. arvestades, et suurkiskjate arvu kasv ohustab rohkem koduloomi, eelkõige karjamaal peetavaid ja vabakarjatavaid loomi (sõltuvalt kehtestatud meetmetest ja nende tõhususest), eriti mägi- ja hõredalt asustatud piirkondades, kus karjatamine on vajalik nende esmatahtsate elupaikade säilitamiseks; arvestades, et tihedalt asustatud aladel, kus suurkiskjate looduslikke saakliike on vähe, võib ka koduloomadele olla suurem oht;
- F. arvestades, et üldsuse suhtumine suurkiskjatesse on riigiti ja erinevate huvirühmade lõikes väga erinev, eriti piirkondades, kus suurkiskjad on pikka aega puudunud; arvestades, et hirm rünnakute ees ja ametivõimude piisava toetuse puudumine kahju vältimiseks võib viia kaitsealuste liikide ebaseadusliku tapmiseni;
- G. arvestades, et lamba- ja kitsekasvatusektor, mis on suurkiskjate rünnakute suhtes kõige haavatavam, on juba aastakümneid olnud laiemate sotsiaalmajanduslike põhjuste tõttu majandusliku surve all; arvestades, et see habras sektor võib anda keskkonnaalast lisaväärtust ekstensiivse karjatamise kaudu, aidates kaasa elurikkuse säilitamisele paljudel looduslikust eripärast tingitud piirangutega või madala viljakusega aladel, näiteks mägi- ja karjamaadel, ning aidates võidelda selliste nähtuste vastu nagu erosioon ja metsatulekahjud;
- H. arvestades, et traditsioonilistest mägi- ja tavakarjatamissüsteemidest loobutakse üha enam keskkonna-, põllumajandus- ja sotsiaal-majanduslike probleemide tõttu; arvestades, et suurkiskjate vahetus läheduses toimuva põllumajandusega seotud probleemid võivad viia eesmärkide vastuoluni ühelt poolt suurkiskjaliikide kaitsmisel ja teiselt poolt karjamaade elurikkuse kaitsmisel;
- I. arvestades, et mõnes ELi piirkonnas on programmi LIFE projektide käigus rakendatud ennetusmeetmeid, et vältida kooseksisteerimisest tingitud konflikte, ning on teatatud, et need on aidanud vähendada suurkiskjate tekitatud kahju; arvestades, et nende meetmete tulemuslikkust võivad siiski mõjutada geograafilised olud ja kohalikud tingimused; arvestades, et need meetmed võivad kaasa tuua rohkem tööd ja ebaseaduslikke kulutusi põllumajandustootjatele, eelkõige piirkondades, kuhu suurkiskjad on tagasi tulemas või kus nende territoorium laieneb, ning neil võib olla ka oluline mõju maastikule; arvestades, et riiklikul tasandil reguleeritud hüvitismaksud on ELis erinevad ega taga alati kantud kahju täielikku hüvitamist;
- J. arvestades, et peale majandusliku kahju, mida suurkiskjate rünnakute põhjustatud põllumajandus- ja koduloomade kadu ja vigastused põllumajandustootjatele ja loomakasvatajatele kaasa toovad, on sellel loomaomanikele ka märkimisväärsed emotsionaalsed tagajärjed;
- K. arvestades, et traditsioonilised loomakasvatustavad, mida Euroopas on kasutatud sajandeid, hõlmavad rohusööjate kariloomade tugevat kaitset kiskjate eest, nagu karjuste

⁵ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2351989421003656>

ja karjakoerte kasutamine ning karja õine kokkukogumine, et tagada kariloomade otsene ja pidev jälgimine, kuid kuna kiskjate rünnakuid esineb nüüd palju vähem, on nendest on järk-järgult loobunud; arvestades, et maakasutuse muutmine põllumajanduspiirkondades koos multifunktsionaalsema lähenemisviisiga, turismi suurem tähtsus ja ELi põllumajandusele praegu avalduv sotsiaal-majanduslik surve, põllumajandustootjate arvu oluline vähenemine ja keskmisest madalamad palgad võib mõnes piirkonnas olla keeruline nende vanade tavade juurde täielikult ja suures ulatuses tagasi pöörduda, eelkõige ilma avaliku sektori toetuseta; rõhutab, et tuleb leida uuenduslikud lahendused, et kohandada kaasaegne karjakasvatus huntide olemasoluga;

- L. arvestades, et suurkiskjate ja loomakasvatuse vahel on vaja konstruktiivset kooseksisteerimist, mis võimaldab ühelt poolt jätkata suurkiskjate kaitsestaatuse positiivset arengut, samal ajal kui põllumajandustootjatel on juurdepääs vahenditele ja piisavad rahalised vahendid, et võidelda ja ennetada rünnakuid kariloomade vastu; arvestades, et sidusrühmade ja põllumajandustootjate vahel on vaja jätkata arutelusid piirkondades, kus suurkiskjad on aastakümneid puudunud, ning et tuleb teha täiendavaid jõupingutusi parimate tavade jagamiseks, et toetada ennetusmeetmete kasutuselevõttu ja saada juurdepääs rahastamisele; arvestades, et suurkiskjate arvukuse kasv võib avaldada positiivset mõju ökosüsteemi toimimisele ja vastupanuvõimele, elurikkuse säilitamisele ja ökoloogilistele protsessidele, aidates muu hulgas kaasa looduslike kabiloomade populatsioonide reguleerimisele; rõhutab samuti, et eelkõige rahvusparkides aitab suurkiskjate olemasolu kaasa metsade puhkeväärtusele ja üha kasvavale loodusturismile⁶;
1. rõhutab, et mõnel juhul võib kõigi liikide ja ökosüsteemide tasakaalustatud arenguks olla vajalik haldamine; tunneb heameelt elurikkuse poliitika positiivsete tulemuste üle seoses suurkiskjaliikide taastamisega ELis; rõhutab vajadust tunnistada, et sellised muutused teatavate liikide populatsioonides võivad põhjustada mitmeid keskkonna-, põllumajandus- ja sotsiaalmajanduslikke probleeme ning võimalusi; tunnistab, et elupaikade direktiivi artikli 2 lõige 3 juba sisaldab paindlikkust sellise koostoime ja kompromisside tõhusaks käsitlemiseks, ning seda peetakse ettenähtud otstarbeks sobivaks;
 2. kutsub komisjoni üles korrapäraselt hindama edusamme liikide biogeograafiliste piirkondade ja kogu ELi hõlmavate populatsioonide tasandil soodsa kaitsestaatuse saavutamiseks, et hinnata suurkiskjate arvu suurenemist teaduslike tõendite alusel, võttes arvesse liikide suurt piiriülest liikuvust; tunnistab, et sama liigi eri populatsioonide kaitsestaatuse võib piirkonniti erineda ning et populatsiooni kaitsestaatust võib mõjutada naaberpopulatsioonide staatus; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles veelgi intensiivistama piiriülest koostööd ja selliste piiriüleste haldamiskavade väljatöötamist, mis langevad kokku biogeograafiliste piirkondade ja/või populatsioonide tasemega; kutsub komisjoni üles eraldama vahendeid elurikkuse alasteks uuringuteks, näiteks programmi „Euroopa horisont“ raames, et ajakohastada suurkiskjate leviku ja asustustiheduse kaarte; on seisukohal, et täpsete hinnangute saamiseks tuleks need uuringud läbi viia kõikjal Euroopas, kui see on asjakohane;
 3. rõhutab, et hea järelevalve on suurkiskjate eduka haldamise põhieeldus ning see peaks

6

https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/case_studies.htm#Innovative%20Financing)

hõlmama mitte ainult suurkiskjate ja nende arvukuse seiret, vaid ka kahju esinemise suundumusi, ruumilisi kriisikoldeid ja kahju leevendamise programmide tõhusust (sealhulgas hüvitamine ja ennetamine); kutsub komisjoni üles tagama, et liikmesriigid kasutaksid iga suurkiskjaliigi ja sellega seotud kahju puhul asjakohaseid seiremeetodeid, mis võimaldavad koguda kvaliteetseid, võrreldavaid ja standarditud andmeid populatsiooni taseme ja kahju leevendamise poliitika tõhusaks hindamiseks; rõhutab, et tuleks uurida võimalusi, kuidas nende populatsioonide seiremenetlustes paremini arvesse võtta suurkiskjate liikumist üle piiride, sealhulgas kolmandate riikide ja ELi vaheliste piiride; rõhutab, et andmeid peaks koguma ja analüüsima üksainus ELi asutus; nõuab, et järelevalve tulemused ja kasutatud meetodika tehtaks üldsusele kättesaadavaks õigeaegselt ja läbipaistvalt;

4. rõhutab, kui oluline on parandada metsloomade tervise seiret, tunnistades huntide võimalikku positiivset mõju kogu ökosüsteemi tervisele; nõuab standardset poliitikat hübriidide tuvastamiseks ja läbipaistvat lähenemisviisi, sealhulgas huntide DNA proovide üldist piiriülest vahetamist teadusasutuste vahel;
5. palub komisjonil ja liikmesriikidel aidata kooseksisteerimisest tulenevate konfliktidega sagemisega silmitsi seisvatel piirkondadel välja selgitada, kuidas asjakohaselt ja vastutustundlikult kasutada elupaikade direktiivi artikli 16 lõike 1 kohast paindlikkust; kutsub komisjoni üles selgitama kehtivaid suuniseid liikide range kaitse kohta seoses elupaikade direktiivi artiklitest 12 ja 16 tulenevate kohustuste tõlgendamisega, võttes arvesse suurkiskjate kasvavat populatsiooni ja kooseksisteerimisega seotud konfliktide sagemist; julgustab samas liikmesriike paremini kasutama olemasolevaid suuniseid ja tegutsema tõhusalt, et ennetada, leevendada ja hüvitada suurkiskjate tekitatud kahju; juhib tähelepanu sellele, et sealjuures tuleks võtta arvesse kogu Euroopa Liidus esinevat mitmekesisust ja arendada seda tihedas koostöös liikmesriikide, piirkondade ja sidusrühmadega, et tagada halduslik lähenemisviis biogeograafiliste piirkondade ja liikmesriikide elanikkonna tasandil;
6. kutsub liikmesriike üles tagama, et erandite tegemine suurkiskjate, sealhulgas karude populatsiooni kontrolli all hoidmiseks oleks selgelt eraldatud jahipidamisest; rõhutab, et erandisüsteemi ei saa võrrelda jahikvootidel põhineva süsteemiga, mille puhul ei ole jahiloa andmisega seatud selgeid eesmärke, eriti kui alternatiivseid lahendused ja ennetusmeetmed ei ole ammendatud ning kui rakendamise mõju ei ole võimalik kindlaks teha;
7. kutsub komisjoni, liikmesriike, piirkondlikke ja kohalikke ametiasutusi ning kõiki asjaomaseid sidusrühmi üles edendama viise ja vahendeid inimhuvide ja suurkiskjate olemasolu vaheliste konfliktide minimeerimiseks ja võimaluse korral neile lahenduste leidmiseks, vahetades teadmisi ja tehes koostööd avatud, konstruktiivsel ja vastastikku lugupidaval viisil;
8. vastuseks põllumajandustootjate ja kodanike muredele kutsub komisjoni ja liikmesriike üles korraldama selgeid teadlikkuse suurendamise kampaaniaid ning parandama piiriülest koostööd ja teadmisi inimeste ja suurkiskjate kooseksisteerimise kohta Euroopas;
9. kutsub komisjoni üles hindama suurkiskjate arvu suurenemise mõju loomakasvatuse elujõulisusele, elurikkusele, maakogukondadele ja maaturismile, sealhulgas põlvkondade

vahetumisele põllumajanduses, võttes arvesse loomakasvatuse elujõulisust mõjutavaid sotsiaal-majanduslikke tegureid; rõhutab, et hüvitiste maksmise mehhanismid tuleks kavandada nii, et loomakasvatus ja suurkiskjate olemasolu ei tähendaks põllumajandustootjatele kasumi vähenemist; rõhutab lisaks, et kaitsemeetmed ei tohiks olla ebaproportsionaalselt kulukad;

10. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles hindama mõju, mida suurkiskjate rünnakud võivad avaldada loomade heaolule, sealhulgas vigastusi, tiinuse katkemist, vähenenud viljakust, loomade kadu, karja terviklikkuse kaotust ning valve- ja jahikoerte surma, samuti mõju põllumajandustootjate sissetulekutele ning suuremaid tööjõu- ja materjalikulusid, võttes arvesse ka seda, kas ennetusmeetmeid rakendati või mitte ja kui tõhusad need olid;
11. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles koostama Euroopa tasandil ja igas liikmesriigis igale suurkiskjaliigile ja nende elupaikadele avalduvate kõigi asjakohaste ohtude ja survetegurite kohta kindla ja põhjaliku hinnangu, kas looduslikel põhjustel või inimtegevusest tingitud tegurite tõttu, nagu ebaseaduslik tapmine (salaküttimine), juhuslik püüdmine ja tapmine või elupaikade suuruse või kvaliteedi vähenemine; kutsub liikmesriike ja komisjoni üles elupaikade killustumise vältimiseks kaardistama ka suurkiskjate populatsioonide prioriteetsed ühenduspiirkonnad ning määrama kindlaks olulisemad ökoloogilised koridorid, levikutõkked, suure suremusega teelõigud ja muud olulised maastikuelemendid, mis on seotud suurkiskjate leviku killustatusega;
12. rõhutab, et alpiinses biogeograafilises piirkonnas ja muudes mägipiirkondades asuvad loomakasvatuseettevõtted on hundirünnakute ees eriti kaitsetud; juhib tähelepanu asjaolule, et nende piirkondade põllumajanduseettevõtted on sageli väikesed ja neil on suuri lisakulusid, kuid samas on neil oluline roll mägimaastike säilitamisel ja elurikkuse kaitsmisel mõnes elamiskõlbmatus piirkonnas, kus suured looduslikud taimtoidulised loomad on kadunud või ei ole veel taastatud, kuna need on looduspõhine kulutõhus vahend selliste nähtuste nagu erosiooni ja metsatulekahjude ennetamiseks ja leevendamiseks; juhib tähelepanu sellele, et elupaikade direktiivi kohaselt väärivad erilist kaitset sellised alad, nagu jussheinaga liigirikkad mäestikurohumaad ränirikkal mullal, ning alpiinsed ja lähisalpiinsed rohumaad lubjarikkal mullal; juhib tähelepanu sellele, et nende alade säilitamise võtmeteguriks on ekstensiivne karjatamine, näiteks veiste ja hobuste karjatamine, või juhitud karjatamine; märgib, et suurkiskjate arvu suurenemine koos kaitsemeetmete teostamatusega äärmuslikes topograafilistes piirkondades, näiteks mägistes ja hõredalt asustatud piirkondades, võib viia karjatamise järkjärgulise lõpetamiseni; kutsub komisjoni üles konkreetsete lahenduste abil kaitsma ja säilitama traditsioonilisi põllumajandustavasid, nagu karjatamine, põllumajandusliku karjatamise mudel, UNESCO tunnustatud rändkarjatamine ja karjakasvatajate eluviis; tunnistab, et mõned neist tavadest võivad olla hõlmatud ökokavadest rahastatavate võimalike põllumajandustavade kavandatud loeteluga;
13. palub komisjonil ja liikmesriikidel tunnistada, et praegu kättesaadavad ennetusmeetmed, sealhulgas tarad ja valvekoerad, mis on mõnes ELi piirkonnas edukad, võivad põhjustada põllumajandustootjatele täiendavat finants- ja tööjõukoormust, neid ei toetata alati ELi või riiklikest vahenditest ning nende tõhusus ja tulemuslikkus on kohalikest tingimustest sõltuvalt erinev; rõhutab sellega seoses, et rahalise toetusega ennetusmeetmetele peaks kaasnema nõuandev toetus loomakasvatajatele, et tagada nende terviklik ja õigeaegne rakendamine; rõhutab, et ennetusmeetmete rakendamisel ja erandite tegemisel tuleb

arvesse võtta maastiku olemust, geograafilisi tingimusi, suurkiskjatega kooseksisteerimise ajalugu ja muid valdavaid tegureid, nagu turism, mis on sageli asjaomaste piirkondade jaoks oluline; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurkiskjate populatsioonide suurenemise korral tunnistama, kui oluline on kooskõlas elupaikade direktiiviga ennetavalt välja töötada ja rakendada leevendusstrateegiaid, mis põhinevad teaduslikel tõenditel;

14. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegema teaduslikult kindlaks ja toetama parimaid teostatavaid ennetusmeetmeid, et vähendada suurkiskjate rünnakuid ja kiskjate tekitatud kahju kariloomadele, võttes arvesse liikmesriikide piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi, ning toetama põllumajandustootjaid nende ennetusmeetmete taotlemisel; kutsub komisjoni üles määratlema asjakohased nõuded ELi rahastatavates projektides, näiteks programmi LIFE kaudu uuritud kahjude leevendamise meetmete tõhususe mõõtmiseks ja aruandluseks, eelistades objektiivseid ja kvantitatiivseid hindamismeetodeid, vältides samas ebaproportsionaalset halduskoormust, mis võiks takistada taotlejaid projektirahastust taotlemast; nõuab lisaks, et viidaks läbi mõjuhinnang aktiivsete haldamismeetodite rakendamise kohta;
15. kutsub liikmesriike üles koostama ja rakendama liikide kohta terviklikke tegevuskavasid või kaitse- ja/või haldamiskavasid, kui seda ei ole veel tehtud; märgib, et haldamise kavandamisel tuleks arvesse võtta inimasustuse tihedust, maastiku struktuure, kariloomade karjatamist, kaitsestaatust, muud asjakohast inimtegevust ja looduslike kabiloomade populatsioone;
16. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegema kindlaks piisavad ja pikaajalised rahastamisvõimalused asjakohaste ennetusmeetmete võtmiseks ja põllumajandustootjatele piisava hüvitise maksmiseks mitte ainult suurkiskjate rünnakute tõttu kantud kahju ja tekkinud kulude eest, vaid ka rakendatud leevendusmeetmeteks, et tagada suurkiskjate ja säästvate loomakasvatustavade kooseksisteerimine; kutsub komisjoni üles tunnistama, et suurkiskjate rünnakute arvu suurenemine tähendab seda, et suurenevad nii koduloomade kaitseks eraldatud vahendid kui ka hüvitised; on seisukohal, et loomakasvatajatele pärast rünnakut makstav hüvitis on liikmesriigiti erinev; palub Euroopa Komisjonil kaaluda oma selliste põllumajandussuuniste muutmist, mis liigitavad suurkiskjate tekitatud kahju hüvitamise riigiabiks, kuna tootjate kantud kahjud ei ole seotud nende põllumajandustegevusega;
17. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.